

Vedlegg 3: Nedre Leiråga kraftverk

Bakgrunn

Miljøkraft Nordland AS søker om konsesjon for bygging av Nedre Leiråga kraftverk i elven Leiråga ca. 19 km nord-vest for Mo i Rana, jf. figur 1. Kraftverket vil produsere ca. 8,6 GWh i året.

I 2008 ble samme selskap tildelt konsesjon for Øvre Leiråga kraftverk lengre oppstrøms i Leiråga. I 2014 fikk de konsesjon til en 18 km 33kV linje som vil koble Øvre Leiråga til Strupen transformatorstasjon. Nedre Leiråga kraftverk planlegger å bruke denne linjen for nettilknytning.

Det aktuelle området for lokalisering av kraftverk og rørledninger er i kommuneplanens arealdel for Rana kommunes vist med arealbruksformålet Landbruk, Natur, Friluftsliv (LNF1) hvor det ikke er tillatt med tiltak som ikke er tilknyttet stedbunden næring. For tiltak som kommuneplanen ikke åpner for, vil det derfor være behov for å utarbeide reguleringsplan. Imidlertid er anlegg for produksjon og overføring av energi unntatt fra plan- og bygningsloven da behandling etter vassdragslovgivningen anses som tilstrekkelig. Dette gir begrensninger i kommunens rolle som arealplanmyndighet.

Leiråga renner ut i Langvatnet. Med bakgrunn i krav fra Rana kommune vedtok NVE i 2013 at det skal gjennomføres en revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen av Langvatnet.

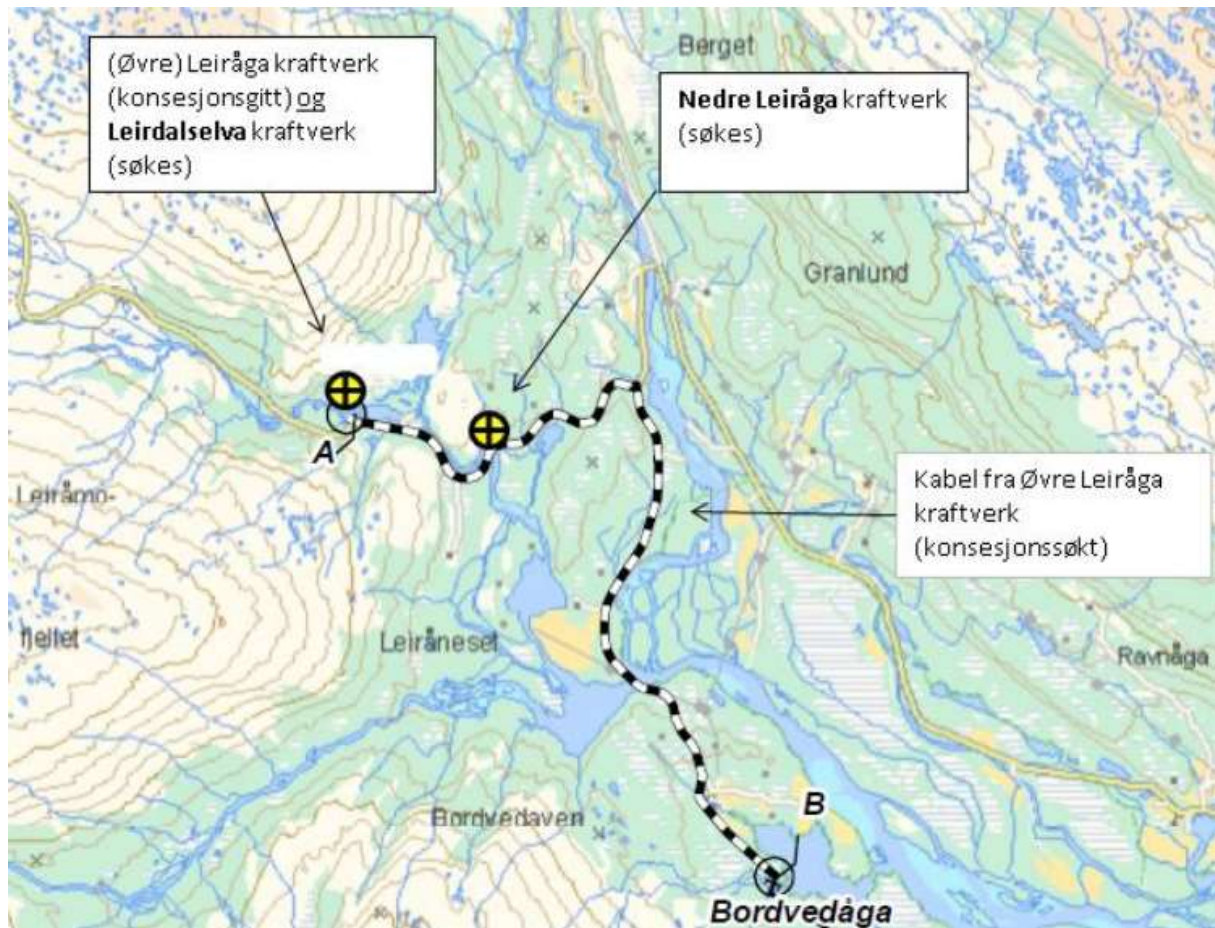
Figur 1 Oversiktskart. Kraftverk markert med rød sirkel. Transformatorstasjon markert med sort sirkel.

Figur 2 Tiltaksområde med nedbørsfelt (fra konsesjonssøknad)

Figur 3 Oversiktskart over planlagt kraftverk (fra konsesjonssøknad). Berørt elvestrekning vises med rød strek.

Figur 4 Oversikt over planlagt overføring av produsert kraft (fra konsesjonssøknad). Figuren viser Øvre Leiråga-, Leirdalselva- og Bordvedåga kraftverk. Av disse har Øvre Leiråga blitt tildelt konsesjon, mens de andre er omsøkte tiltak.

Tabell 1 Hoveddata for Nedre Leiråga kraftverk (fra konsesjonssøknad).

Produksjon:		
Installert effekt	(MW)	3
Årlig produksjon	(GWh)	8,6
Vinterproduksjon	(GWh)	1,5
Sommerproduksjon	(GWh)	7,1
Økonomi:		
Kostnad	(MNOK)	41
Utbyggingspris	(Kr/kWh)	4,76
Vanndata:		
Middelvannføring	(l/s)	4460
Alminnelig lavvannføring	(l/s)	105
5-persentil sommer	(l/s)	1108
5-persentil vinter	(l/s)	90
Planlagt minstevannføring – sommer	(l/s)	1100
Planlagt minstevannføring – vinter	(l/s)	90
Kraftverk:		
Inntak	(moh.)	81
Avløp	(moh.)	48
Berørt elvestrekning	(m)	650
Inntaksdam høyde	(m)	2
Inntaksdam lengde	(m)	35
Vannvei (tunnel)	(m)	340
Massedeponi	(daa)	0
Ny vei + midlertidig vei	(m)	60-80
Kraftstasjon	(m ²)	150
Nettilknytning (jordkabel)	(m)	100
Arealbruk		
Samlet midlertidig arealbruk	(daa)	4
Samlet permanent arealbruk	(daa)	3

Alternative utbyggingsløsninger

Tiltakshaver har vurdert følgende alternative utbyggingsløsninger:

1. Vannvei langs Melfjordveien (fylkesvei 355)
2. Inntak plassert høyere-, eller lavere i elven, enn beskrevet i konsesjonssøknaden.
  - Alternativ 1 ble forkastet ettersom dette ville medført en kraftstasjon ved veien og kryssing under en bro med rør.
  - Alternativ 2 ble forkastet grunnet ønske om å opprettholde naturlige vannstander, slik av miljøet ikke forringes.

Problemstillinger knyttet til bygging av Leirdalselva kraftverk

Virkninger for miljø og samfunn

Tekst er hentet fra søknad og fra søknadens konsekvensutredning.

Positive samfunnsvirkninger av tiltaket

Tiltaket kan gi økt aktivitet på kort sikt og på lang sikt. Med investeringen medfølger betydelig arbeid i anleggsfasen. Nedre Leiråga kraftverk inngår i en etablering av flere kraftverk i området. (...) Dette medfører skatteinntekter.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Verneområder

Verken Leiråga eller de tilgrensende vassdragene inngår i Verneplan for vassdrag. (...) Leiråga inngår ikke i Nasjonale laksevassdrag, og tiltaksområdet grenser heller ikke til Nasjonale laksefjorder.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

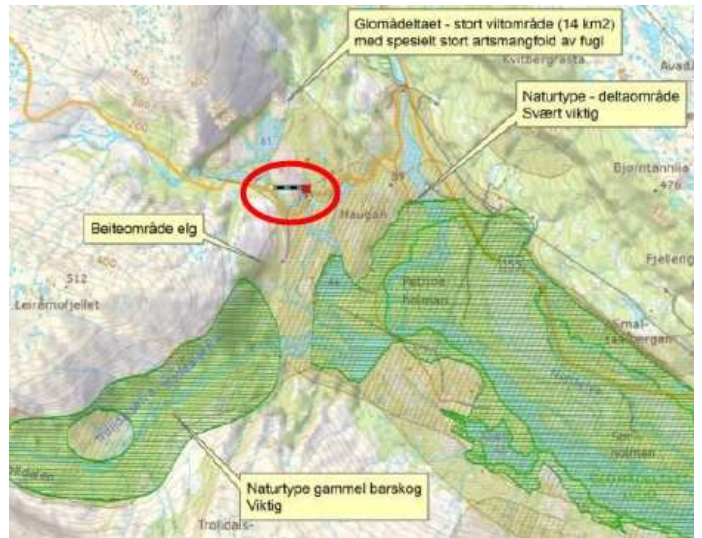
Rødlistede arter

Ingen rødlistearter ble registrert under befaring, men strandsnipe som er nær truet ble observert i nordenden av Vardfjelltjønna, og nedstrøm brua over elva nedenfor utløpet fra kraftstasjonen. Det er også et relativt mangfoldig fugleliv i nærområdet til det planlagte kraftverket dog uten registrerte rødlistearter. Oter finnes antagelig i området, men området vurderes ikke som viktig for denne arten. (...) Gaupe (VU) og Jerv (EN) antas å finnes regelmessig i område, som kadaverfunn i området også har bekreftet. Det aktuelle området vurderes ikke som spesielt viktig for noen av artene.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Liten negativ

Naturtyper

Det er ikke registrert verdifulle naturtyper i henhold til DN-håndbok 13 i området. (...) Det er heller ikke registrert sjeldne eller truete planter, moser, lav eller sopp.(...) Området ligger i utkanten av et svært rikt fugleområde som også er vurdert som internasjonalt verneverdig. Ca. 1 km sør og sørvest for det planlagte tiltaket er det registrert naturtypene deltaområde (Glomådeltaet) og gammel barskog (Trolldalen).

Figur 5 Naturtyper ved tiltaksområdet (i rød sirkel)

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Liten negativ

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Tiltaket ligger utenfor INON områder. Det nærmeste inngrepsfrie området (sone 2) finnes 1,1 km nordover.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Ubetydelig

Vannmiljø

Den berørte delen av Leiråga har en svært "tynn" bestand av ørret. Bunnsubstratet, spesielt på den berørte strekningen består i hovedsak av blokk og fast fjell og strømhastigheten er stor, noe som gir dårlig grunnlag for artsmangfold og produksjon av ferskvannsorganismer. Det ble heller ikke påvist elvemusling eller amfibier i området.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Ubetydelig til liten negativ

Reindrift

Planområdet er avmerket som høstbeite 1 og sommerbeite på reindriften arealbrukskart (kart.reindrift.no, dd 11.12.2012), men området brukes egentlig hele året om mulig (munt. med. reinbeitedistrikt Hestmannen/ Strandtindene v/ Kjell Johannes Gaup, 10.1.2014). Høstbeite 1 er parringsland, de delene av høstområdet der oksereinen samler simleflokkene til parring under brunsten. Det finnes i dag verken reindriftsanlegg eller leier /samlingsplass i (nærheten av) plan- og influensområdet. Tidligere gjerder i området ble tatt ned ved bygg av kraftverket i øvre Leiråga, men om mulig kan de settes opp igjen (Kjell Johannes Gaup, 10.1.2014). På grunn av kalvingsområder og parringsland vurderes influensområdet å ha stor verdi for reindrift.

Verdi: Stor Tiltakets konsekvens: Liten negativ

Kulturminner og kulturmiljø

Gjennomgang av kommunens registrerte (samiske) kulturminner avdekket ingen lokaliteter i influensområdet. Det er ikke kjent noen samiske kulturminner i nærheten av Leiråga, men mange stedsnavn i området indikerer eldre, samisk aktivitet. I forbindelse med søknad om tillatelse til utbygging av Leiråga i 2006 befarte Sametinget påfølgende sommer traseen uten at det ble funnet noen samiske kulturminner. Sametinget vil derfor regne den omsøkte traseen som avklart mht. samiske kulturminner (skr. med. Sametinget v/ Harald Bugge Midthjell, 8.1.2014). Fylkesmannen i Nordland og Riksantikvaren (kulturminnesøk.no) har heller ikke opplysninger om kulturminner i det aktuelle området.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Ubetydelig

Brukerinteresser

Lokalbefolkningen driver litt småviltjakt i området (rype og hare). (...) Vardfjelltjønnna og Leiråga har en god bestand av ørret. Fiskere i området rapporterer om mye fisk, men med lav snittstørrelse. (...) Det finnes ingen viktige områder eller muligheter for friluftsliv, jakt, fiske samt reiseliv.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Ubetydelig til liten negativ

Landskap, fjordlandskap og fosser

Det finnes ingen verdifulle landskaper innenfor influensområdet.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Ubetydelig

Tabell 2 Oversikt over verdier i tiltaksområdet og tiltakets konsekvenser for disse.

Tema	Verdi	Konsekvenser
Positive samfunnsvirkninger av tiltaket	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Verneområder	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Rødlistede arter	Liten	Liten negativ
Naturtyper	Liten	Liten negativ
Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)	Liten	Ubetydelig
Vannmiljø	Liten	Ubetydelig til liten negativ
Reindrift	Stor	Liten negativ
Kulturminner og kulturmiljø	Liten	Ubetydelig
Brukerinteresser	Liten	Ubetydelig til liten negativ
Landskap, fjordlandskap og fosser	Liten	Ubetydelig

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

- Minstevannføring på 1100 l/s i sommersesongen og 90 l/s i vintersesongen

Andre sentrale opplysninger

Kulturminnefaglig vurdering fra Nordland fylkeskommune:

På grunnlag av konsekvensutredningen, den nasjonale kulturminnedatabasen, Askeladden, vurderinger av kart og orthofoto, vurderes ikke det planlagte tiltaket å berøre verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for. Potensialet for påvisning av nye, hittil ukjente kulturminner, synes å være lavt. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, vil det påligge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dette må fremgå av konsesjonsvilkårene.

Vannforskriften (Forskrift om rammer for vannforvaltningen)

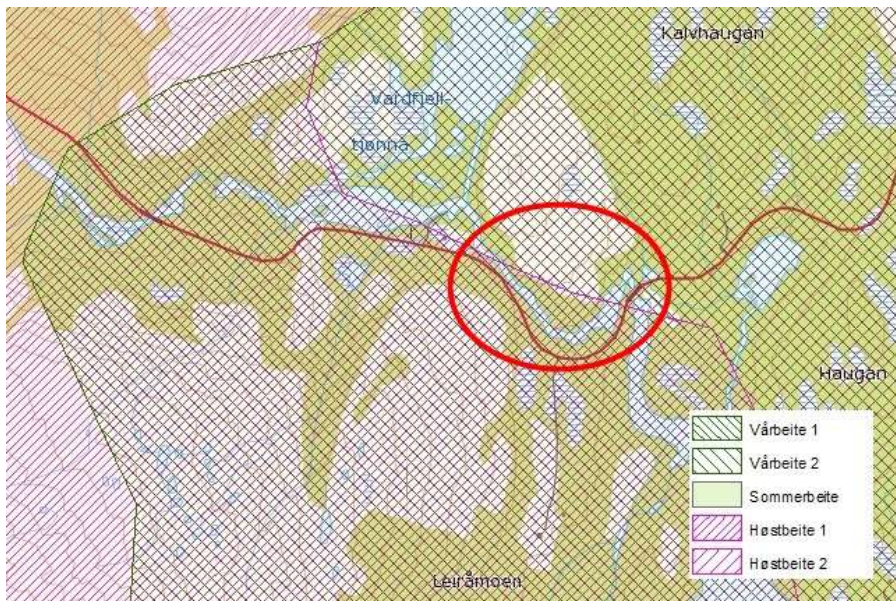
Tiltaket ligger i et område som er omfattet av en vedtatt regional forvaltningsplan (Forvaltningsplan for vannregion Nordland 2010-2015 (FT-sak 118/09) i henhold til vannforskriften. Det er dermed vedtatt miljømål for vannforekomstene som berøres av tiltakene. Fylkeskommunen ber NVE om å innhente informasjon om karakteriseringen for de aktuelle vannforekomstene. Denne informasjonen finnes på www.vann-nett.no/saksbehandler. Det er videre viktig at NVE gjør en vurdering av tiltaket mot vedtatte miljømål og § 12 i vannforskriften.

Landskapskartlegging for Nordland (2014)

I kartleggingen er tiltaksområdet karakterisert som et *åpent dallandskap med infrastruktur*. I Nordland har 29 områder denne karakteristikken. Landskapsområdet er gitt *verdien 3* i forhold til representativitet og sjeldenhet. Verdi 3 tilsvarer *middels verdi*.

Reindriftskart

Konsesjonssøknaden tok utgangspunkt i Reindriftsforvaltningens kart i 2012. Disse viste at tiltaket ville berøre høstbeite 1 og sommerbeite. Reindriftsforvaltningens kart av 2014 (07.05) viser at tiltaket vil berøre vårbeite 2, høstbeite 1 og høstbeite 2.

Figur 6 Kartutsnitt over årstidsbeite i tiltaksområdet. (reindrift.no 07.05.2014). Tiltaksområdet er markert med rød sirkel.

Fylkeskommunens vurdering av konsesjonssøknaden

I søknaden nevnes ikke at rødstjert (NT) blitt observert ved samme lokasjon nedstrøms planlagt utløp for kraftverket som strandsnipe (NT).

Det har ikke blitt gitt verdivurdering eller konsekvens til tematikkene *positive samfunnseffekter* og *verneområder*.

Konsesjonssøknaden beskriver ikke områdes verdi for friluftsliv gitt av Polarsirkelen friluftsråd i friluftskartleggingen i 2010.

Andre instansers uttalelse

Fylkesmannen i Nordland

Berggrunnen i område består av harde og sure bergarter. Det er ikke avdekket utvalgte eller truede naturtyper i influensområdet. De største konsekvensene er tilknyttet den reduserte vannføringen (gjennomsnittlig til 30 % av dagens vannføring) på om lag en 650 meter lang strekning i Leiråga.

Det omsøkte tiltaket ligger ca. 600 meter nord-nordvest for Glomådeltaet. Arealene omkring Glomågas utløp i Langvatnet er et deltalandskap med sand og slamføring fra Svartisen. Elvene har slik bygd opp et komplekst deltalandskap vest i Langvatnet, og deltaet er fremdeles under naturlig utvikling. (...) Glomådeltaet er imidlertid av en slik nasjonal viktighet at det er fredet som landskapsvernområde med dyrelivsfredning, jfr. forskrift av 19.12.97. Det er også funnet en del interessante evertebrater i deltaområdet. Når det gjelder de fluviale prosessene i det aktive deltaet, er ikke Leiråga av en slik betydning at omsøkte utbygging i vesentlig grad vil innvirke negativt på deltaområdet.

Vardfjelltjønnen ligger i ytterkanten av et større viltområde som i Miljødirektoratets naturbase er kalt Glomådeltaet (ca. 14 km²). Det er ikke kjent hvor mange av artene som også har tilhold i området som påvirkes av det planlagte småkraftverket. Etter det opplyste ble det under befarung i juni 2012 registrert strandsnipe (NT), ett laksandpar og gråhegre i

Vardfjelltjønna. Videre skal det angivelig hekke kvinand, krikkand, stokkand, og siland i tjønna. Gluttsnipe, standsnipe og grønnskilt er også observert i området

Tiltaket vil ikke endre vannstandsforholdene i Vardfjelltjønna og kanalen herfra og ut i Leiråga. Under denne forutsetning, og at anleggsperioden legges utenom hekkesesongen, er det ikke grunn til å tro at hekkemulighetene for vannfugl blir endret. Den berørte elvestrekningen vil få vesentlig lavere vannføring, uten at dette er vurdert å påvirke fugleartene i Vardfjelltjønna og Glomådeltaet i vesentlig grad. De største negative effektene på fugl vil være indirekte som følge av redusert bunndyrproduksjon og ørretbestanden.

Reindrift

Tiltaket ligger i Hestmannen/Standtindene reinbeitedistrikt i et område som brukes av reindriften store deler av året om enn noe ulikt mellom år. Distriktet ved Kurt Gaup opplyser at Leirdalen ikke er å anse som høyverdiområde for distriktet. Dersom distriktet må avstå mer areal til kraftutbygging, vil utbygging i dette området være akseptabelt. I eventuelle vilkår for konsesjon må det kreves at tiltakshaver oppretter dialog med reinbeitedistriktet for å sikre at konflikter med reindriftnæringen unngås.

Forum for natur og friluftsliv Nordland (FNF)

Vardfjelltjønna med omsøkte del av Leiråga ligger i utkanten av, men innenfor en av de viktigste innlandshekkelokalitetene på Helgeland, nemlig naturbase Glomdalsdeltaet (Miljøstatus Nordland). På basis av de begrensede forundersøkelsene tiltakshaver har fått foretatt er det, sitat s. 51 i konsesjonsøknaden, "ikke kjent hvor mange av artene som også har tilhold i området som påvirkes av det planlagte småkraftverket". Under befaringen i juni 2012 ble det registrert strandsnipe (NT) og fossekall (Bern-liste II) i nærheten av elva. For øvrig er det registrert et stort artsmangfold i området rundt Vargfjelltjønna som f.eks. laksand, krikkand, kvinand, siland, sangsvane og gluttsnipe. Det er registrert oter (VU), gaupe (VU) og jerv (EN). En kraftutbygging av nedre Leiråga vil kunne få uforutsigbare konsekvenser for et dyreliv som vi vet er mangfoldig og dels består av flere truede rødlistearter, men som vi ikke vet omfanget av.

Tiltakshaver mener området har liten verdi for friluftssinteresser. Rana kommune mottok den 05.01.09 sin bestilte rapport "Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune" av Miljøconsult AS. Der har område 7, Trolldalen og Leirdalen, fått høyeste vurdering på landskap og nest høyeste vurdering på naturmiljø og friluftsliv.

På sen vinteren og på våren er det mange som starter skituren i det storslåtte landskapet fra Brøytetasjonen ved den planlagte inntaksdammen for Leiråga kraftverk. Om sommeren er det mange som går fottur med eller uten fiskestang i området. Leirågavassdraget sin naturlige, delvis ville ferd er en del av helheten i en upåvirket natur, tross Melfjordveien. Men i og med at veien ligger der og har gjort det siden 1981, så er Leirågavassdraget også et lett tilgjengelig turområde for mange flere ranværingene enn det ellers ville vært. Nettopp derfor bør Leirågaområdet vernes mot ytterligere naturforringelse.

Vurderinger

Tabell 3 Fylkesrådets vurdering av Nedre Leiråga kraftverks konsekvenser

Vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier			
Tema	Verdi	Konflikt	Vurdering av aktuelle tema i småkraftplanens kap. 2
Naturmangfold	Liten	Liten negativ	<i>B2. Man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til tiltak dersom det er fare for at rødlistede arter i kategorien nær truet (NT) blir skadelidende.</i>
Reindrift	Stor	Liten negativ	<i>E2. Innenfor reindriftens kalvingsområder skal man være svært restriktive med å gi tillatelse til kraftverk som kan virke forstyrrende på kalvingsaktivitet. Det skal stilles krav om lydisolering av kraftstasjon og regulering av ferdsel i kalvingsperioder. Dette skal skje i samråd med reindriftsutøvere.</i> <i>E3. I øvrige områder for reindrift av stor verdi skal man være restriktive med å tillate utbygging av små vannkraftverk.</i>
Andre tematiske retningslinjer i småkraftplanen	Ingen/liten	Ingen/liten	Ingen aktuelle retningslinjer.
Samlet vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier			<i>Nedre Leiråga kraftverk tilhører småkraftplanens prioriteringsnivå: Prioriterte med betingelser</i> <i>For dette prioriteringsnivået kan utbygging tillates dersom avbøtende tiltak bidrar til at miljøverdiene ikke reduseres i vesentlig grad, og at det er dokumentert at utbyggingen er samfunnsnyttig.</i>
Vurdering av positive samfunnsvirkninger			
Positive samfunnsvirkninger	Fylkesrådet vurderer at Nedre Leiråga kraftverk har liten samfunnsnytte. Nedre Leiråga kraftverk vil bidra med ny fornybar energi tilsvarende 8,6 GWh. Leirdalselva kraftverk vil i stor grad benytte seg av eksisterende infrastruktur. Småkraftplanens overordnede strategi nr. 6 slår fast at: <i>Utbygginger hvor det er et begrenset behov for etablering av ny og større infrastruktur, hvor kraftverk kan samlokaliseres med andre eksisterende inngrep, og om mulig benytte felles sekundærinngrep som veier, kraftlinjer etc., skal prioriteres.</i>		
Konklusjon			
Fylkesrådet vil anbefale NVE å gi tillatelse til Nedre Leiråga kraftverk. Fylkesrådet forutsetter at en eventuell bygging av kraftverket ikke vil medføre negative konsekvenser for reindriftsinteresser og rødlistede arter.			